

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2010-2011

---

12 OCTOBRE 2010

Proposition de loi modifiant l'article 524 du Code judiciaire en ce qui concerne la suppléance des huissiers de justice

(Déposée par M. François Bellot)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée à la Chambre des représentants le 26 octobre 2007 (doc. Chambre, n° 52-281/1).

La naissance du mécanisme de la suppléance des huissiers de justice remonte à une quarantaine d'années, avec l'adoption de la loi du 5 juillet 1963, réglementant la fonction d'huissier de justice. Cette loi a connu à son tour une refonte majeure avec la réforme intervenue le 6 avril 1992 (1), à l'occasion de la réorganisation du statut de l'huissier de justice.

Si le principe même de la suppléance, désormais prévu à l'article 524 du Code judiciaire, relève d'une logique assez élémentaire, il n'en demeure pas moins qu'il contribue de manière certaine à la bonne administration de la justice, en optimisant le fonctionnement des études des huissiers de justice, véritables chevilles ouvrières de notre organisation judiciaire.

En effet, pour peu qu'un huissier de justice décide de prendre congé ou tombe subitement malade sans avoir la possibilité de se faire remplacer, l'étude serait purement et simplement paralysée, prenant ainsi en otage le justiciable. Une telle situation étant inacceptable, l'article 524 du Code judiciaire oblige l'huissier

---

(1) Loi du 6 avril 1992 modifiant le Code judiciaire, *Moniteur belge* du 13 mai 1992.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2010-2011

---

12 OKTOBER 2010

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek, wat de plaatsvervangende van de gerechtsdeurwaarders betreft

(Ingediend door de heer François Bellot)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 26 oktober 2007 in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend (stuk Kamer, nr. 52-281/1).

De plaatsvervangingsregeling voor gerechtsdeurwaarders bestaat al sinds een veertigtal jaar en kwam tot stand met de goedkeuring van de wet van 5 juli 1963 tot regeling van het statuut der gerechtsdeurwaarders. Die wet werd op haar beurt grondig gewijzigd naar aanleiding van de hervorming van 6 april 1992, toen de status van de gerechtsdeurwaarders werd gereorganiseerd (1).

Het sindsdien in artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek opgenomen beginsel van de plaatsvervangende is eigenlijk nogal logisch en draagt zonder twijfel bij tot een behoorlijke rechtsbedeling. De plaatsvervangende zorgt immers voor een optimale werking van de gerechtsdeurwaarderskantoren, die kunnen worden beschouwd als een ware spil van ons justitieel bestel.

Wanneer een gerechtsdeurwaarder vakantie neemt of plots ziek wordt en niet de mogelijkheid heeft zich te laten vervangen, valt zijn kantoor gewoon stil en belandt de rechtszoekende in een lastig parket. Zoiets is onaanvaardbaar en daarom verplicht artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek de gerechtsdeurwaarder zich

---

(1) Wet van 6 april 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot het statuut van de gerechtsdeurwaarders, *Belgisch Staatsblad* van 13 mei 1992.

de justice à se faire suppléer le temps nécessaire à la reprise normale de ses fonctions. Ainsi, non seulement ce procédé évite que la gestion des dossiers n'accumule un retard injustifié mais, en plus, il offre la possibilité aux candidats-huissiers de justice, en attente d'une nomination, de se forger une expérience probante tout en augmentant la disponibilité et l'efficacité de l'huissier de justice qui, avec le temps, se voit contraint de faire face à de nouveaux impératifs, notamment en termes de gestion organisationnelle, administrative et juridique (1).

Pour toutes ces raisons, il serait, à l'heure actuelle, inconcevable de s'imaginer le droit judiciaire et l'organisation judiciaire belge sans l'huissier de justice suppléant. Ceci est à ce point vrai que l'on peut dire sans crainte que ce dernier est devenu une des pierres angulaires de l'efficacité de l'intervention de l'officier ministériel et public.

Une preuve supplémentaire, s'il en fallait, du caractère incontournable de ce système réside dans l'adoption d'un procédé assez similaire par le corps notarial (2) dont les membres, d'un point de vue statutaire, sont relativement proches des huissiers de justice.

Toutefois, ce principe de suppléance pourrait se voir vidé de sa substance suite à l'arrêt rendu par la Cour de cassation en date du 4 février 2005 (3).

Il était question, en l'espèce, pour un huissier de justice de réaliser un constat d'adultère sur ordonnance du président d'un tribunal de première instance. Cette ordonnance faisait également état du nom du confrère qui serait appelé à remplacer l'huissier de justice désigné en cas d'empêchement, dans le chef de ce dernier.

Il s'est avéré que l'huissier de justice, requis à titre principal, a dû faire appel à ce suppléant pour réaliser le procès-verbal d'adultère, motivant son désistement en raison de l'heure matinale à laquelle il était nécessaire d'accomplir le constat; ce qui constituait un facteur de danger pour sa santé en raison de sa charge de travail. Sur la base de cet élément de fait, le juge de première instance a prononcé la nullité de l'acte ainsi posé. Après avoir été débouté en tierce

(1) Il est en effet impossible pour un huissier de justice titulaire de tout faire seul: il ne peut signifier des actes, en particulier quand il s'agit d'affaires urgentes, en même temps qu'il analyse les dossiers juridiques délicats et difficiles; faire les recherches nécessaires et répondre à la correspondance reçue; tenir la comptabilité journalièrement et vérifier les pièces préparées sans oublier de ménager des créneaux horaires pour recevoir le justiciable à son bureau. En parallèle, il est nécessaire que l'huissier de justice suive une formation permanente et assiste aux réunions des organes professionnels s'il y siège.

(2) Voir les articles 63 à 67 de la loi organique sur le notariat.

(3) Cass., 4 février 2005, <http://www.cass.be>.

te laten vervangen tot hij zijn activiteiten hervat. Door die werkwijze wordt niet alleen voorkomen dat bij de behandeling van de dossiers een ongeoorloofde vertraging optreedt, maar bovendien hebben kandidaat-gerechtsdeurwaarders die nog op een benoeming wachten, aldus de mogelijkheid nuttige ervaring op te doen. De gerechtsdeurwaarder is dankzij die regeling beschikbaar en efficiënter, want vergeten we niet dat hij metertijd aan steeds hogere eisen is moeten gaan voldoen in zijn organisatorisch, administratief en juridisch beheer (1).

Om al die redenen is het vandaag de dag ondenkbaar dat het gerechtelijk recht en het Belgische rechtsbestel naar behoren zouden kunnen functioneren zonder plaatsvervangende gerechtsdeurwaarders — zeker als men bedenkt dat de plaatsvervangende gerechtsdeurwaarder onontbeerlijk is geworden voor een doeltreffend optreden van de ministerieel en openbaar ambtenaar.

Mocht er nog een bijkomend bewijs nodig zijn van de absolute noodzaak van een plaatsvervangingsregeling, dan zij verwezen naar het feit dat een gelijkaardige regeling werd aangenomen voor de notarissen (2), die qua status dicht aanleunen bij de gerechtsdeurwaarders.

Ingevolge het arrest van het Hof van Cassatie van 4 februari 2005 (3) dreigt het beginsel van de plaatsvervangings evenwel te worden uitgehold.

De zaak draaide om een gerechtsdeurwaarder die, bij beschikking van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, was aangesteld om inzake overspel de nodige vaststellingen te doen. In die beschikking werd ook de naam vermeld van een confrater die de aangewezen gerechtsdeurwaarder zou moeten vervangen, mocht die verhinderd zijn.

In die zaak bleek dat de oorspronkelijk opgeroepen gerechtsdeurwaarder een beroep heeft moeten doen op die plaatsvervanger om het proces-verbaal van vaststelling van overspel op te stellen; daarbij had hij aangevoerd dat hij wegens het vroege uur waarop de vaststellingen moeten worden gedaan, niet aanwezig kon zijn omdat zulks zijn gezondheid in gevaar kon brengen, gelet op zijn werklast. Op grond van dat feitelijke element heeft de rechter in eerste aanleg de

(1) Een titelvoerend gerechtsdeurwaarder kan inderdaad niet alles zelf doen: hij kan onmogelijk tegelijkertijd (in dringende zaken) akten betekenen, delicate en ingewikkelde juridische dossiers analyseren, de noodzakelijke opzoekingen doen en brieven beantwoorden, dagelijks de boekhouding bijhouden en alle daartoe voorbereide stukken verifiëren, om nog niet te spreken van de tijd die hij moet vrijmaken voor zijn afspraken met rechtzoekenden. Daarnaast moet een gerechtsdeurwaarder ook bijscholing volgen en deelnemen aan de vergaderingen van de beroepsinstanties waarvan hij eventueel deel uitmaakt.

(2) Zie de artikelen 63 tot 67 van de organieke wet op het notarisambt.

(3) Cass., 4 februari 2005, <http://www.cass.be>.

opposition et en appel de la décision de nullité rendue, l'huissier de justice suppléé a introduit un pourvoi auprès de la Cour de cassation sans plus de succès. La Cour a, en effet, fait sienne l'interprétation de la notion d'« empêchement » adoptée par le juge de première instance disant pour droit qu'il ne ressortait nullement des circonstances de fait que le demandeur avait pris « congé » ou était « empêché » d'exercer ses fonctions au sens de l'article 524 du Code judiciaire; et la Cour de cassation de préciser que l'empêchement pouvait reposer sur des raisons de santé mais pas sur des raisons de confort personnel ou de souhait d'alléger sa charge de travail, de telle sorte qu'en l'espèce le demandeur n'était pas personnellement empêché de faire lesdites constatations.

Accessoirement, remarquons tout de même qu'il serait tout à fait acceptable que l'huissier de justice puisse prendre « congé », comme le lui permet l'article 524 du Code judiciaire, pour des raisons de confort personnel, voire pour alléger sa charge de travail (1).

Cette jurisprudence ouvre, malgré tout, une brèche qui pourrait bien avoir des répercussions néfastes à différents niveaux.

Frapper ainsi de nullité le constat d'adultère revient à pénaliser, en premier lieu, le justiciable en lui faisant perdre le bénéfice de l'intervention de l'huissier de justice. Une perte qui s'avèrera très certainement définitive puisque l'effet de surprise, condition *sine qua non* de ce type de constat, sera définitivement anéanti, rendant tout à fait illusoire de recourir à nouveau à cette mesure dans l'espoir de pallier l'invalidation prononcée *ab initio*. Autrement dit, une certaine incertitude pourrait planer désormais sur la légalité du constat d'adultère, générant ainsi une réelle insécurité juridique, préjudiciable au justiciable.

Une insécurité juridique que cherchait justement à combattre le législateur en adoptant la loi du 6 avril 1992, qui a eu notamment pour effet de retirer au procureur du Roi le pouvoir de juger de l'opportunité de l'empêchement ou du congé demandé au profit d'une prise de décision sur le remplaçant proposé par l'huissier concerné. À présent, le procureur du Roi n'est donc en mesure de se prononcer que sur la réunion des conditions nécessaires dans le chef d'un candidat-huissier de justice pour remplacer un titulaire. C'est, également, dans ce même esprit de vouloir gommer toute trace d'arbitraire, que le refus du

aldus door zijn plaatsvervanger gedane vaststelling nietig verklaard. Nadat de vervangen gerechtsdeurwaarder achtereenvolgens zonder enig succes derdenverzet en beroep had aangetekend tegen die nietigverklaring, werd hij ook door Cassatie in het ongelijk gesteld. Het Hof nam immers de interpretatie van het begrip « verhinderd » over van de rechter in eerste aanleg. Die had voor recht gezegd dat geenszins uit de feitelijke omstandigheden bleek dat de eiser « vakantie » had genomen of « verhinderd » was zijn ambt te vervullen in de zin van artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek. Het Hof van Cassatie voegde daaraan toe dat een verhindering « weliswaar kan berusten op gezondheidsredenen maar niet op redenen van persoonlijk comfort of de wens de werkbelasting te verlagen ». Vandaar dat de eiser volgens het Hof niet persoonlijk verhinderd was om de nodige vaststellingen te doen.

Nochtans lijkt het ons toch ook volstrekt aanvaardbaar dat een gerechtsdeurwaarder eveneens om redenen van persoonlijk comfort of om zijn werklust te verlichten, « vakantie » kan nemen zoals artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek hem dat toestaat (1).

Die rechtspraak creëert hoe dan ook een « bres », die op verschillende vlakken wel eens nadelige gevolgen zou kunnen hebben.

Een dergelijke nietigverklaring van een vaststelling van overspel komt er in de eerste plaats op neer dat de rechtzoekende wordt benadeeld, omdat hij niet langer baat heeft bij het optreden van de gerechtsdeurwaarder. Dat is een verlies dat ongetwijfeld blijvend zal zijn, aangezien het verrassingseffect (een conditio *sine qua non* voor een dergelijke vaststelling) definitief teniet is gedaan. Het is immers volstrekt illusoir die maatregel opnieuw aan te wenden in de hoop de *ab initio* uitgesproken ongeldigverklaring te overbruggen. De wettelijkheid van de vaststelling van overspel zou met andere woorden voortaan een soort onzekerheid kunnen meekrijgen, met als gevolg echte rechtsonzekerheid, ten nadele van de rechtzoekende.

Maar rechtsonzekerheid was precies wat de wetgever wou tegengaan met de aanneming van de wet van 6 april 1992, die met name tot gevolg heeft gehad dat de procureur des Konings de bevoegdheid werd ontnomen om te oordelen over de opportuniteit van de verhindering of de gevraagde vakantie. In de plaats daarvan mag de betrokken gerechtsdeurwaarder beslissen wie hij voordraagt als vervanger. Thans mag de procureur des Konings zich dus alleen nog uitspreken over de vraag of een kandidaat-gerechtsdeurwaarder de nodige voorwaarden vervult om iemand uit het beroep te vervangen. Een andere maatregel om enige

(1) E. Brewaeyts, « Over vermoeide gerechtsdeurwaarders en overspelige echtgenoten », *De Juristenkrant*, 9 maart 2005, nr. 105, blz. 10.

(1) E. Brewaeyts, « Over vermoeide gerechtsdeurwaarders en overspelige echtgenoten », *De Juristenkrant*, 9 maart 2005, nr. 105, blz. 10.

procureur du Roi d'accepter la candidature proposée peut, à son tour, faire l'objet d'une requête auprès du président du tribunal de première instance.

Cette décision sévère va également à l'encontre de l'acceptation large des termes de « congé » et d'« empêchement » voulue par le législateur. Les travaux préparatoires sont à ce sujet éloquentes lorsqu'ils énoncent que l'empêchement de l'huissier de justice pouvait avoir différentes causes (1), non nécessairement en lien direct avec l'exécution de ses activités professionnelles, sous peine d'aller à l'encontre de l'esprit du texte de loi.

De plus, comment concevoir que le juge puisse faire usage d'un pouvoir que le législateur avait lui-même retiré au procureur du Roi, estimant qu'il ne permettait pas de garantir la sécurité juridique et le fonctionnement optimal de la corporation des huissiers de justice dans un arrondissement judiciaire donné? Comment faire, dès lors, pour percevoir cette jurisprudence autrement que comme un dangereux retour en arrière, d'une part, en privant l'huissier de justice du pouvoir d'apprécier la nécessité de se faire suppléer et, d'autre part, en posant un examen sur sa légitimité non plus *a priori* mais *a posteriori*?

L'interprétation restrictive adoptée en l'espèce revient, en définitive, à sacrifier la souplesse et la facilité du système voulu par le législateur de 1992, la viabilité des études ainsi que la bonne administration de la justice au profit d'une application littérale, rétrograde et inadaptée de la disposition législative en cause.

C'est pourquoi, l'auteur propose de modifier l'article 524 du Code judiciaire.

François BELLOT.

*
* *

willekeur tegen te gaan is de mogelijkheid om tegen de weigering van de procureur des Konings om de voorgestelde kandidaatstelling te aanvaarden, een verzoek in te dienen bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

Die strenge beslissing druist ook in tegen de door de wetgever gewenste ruime invulling van de begrippen « vakantie » en « verhindering ». De parlementaire voorbereiding is in dat opzicht veelbetekenend, waar die stelt dat de verhindering van de gerechtsdeurwaarder verschillende oorzaken (1) kan hebben die niet noodzakelijk rechtstreeks verband houden met de uitoefening van de beroepsactiviteit, want zulks zou ingaan tegen de geest van de wettekst.

Hoe moet men voorts begrijpen dat de rechter een bevoegdheid mag aanwenden die de wetgever zelf aan de procureur des Konings had onttrokken? Er werd immers van uitgegaan dat die bevoegdheid verhinderde dat de rechtszekerheid en de optimale werking van het korps van gerechtsdeurwaarders in een bepaald gerechtelijk arrondissement zouden zijn gewaarborgd. De rechtspraak kan niet anders worden opgevat dan als een gevaarlijke stap achteruit: niet alleen omdat de gerechtsdeurwaarder de bevoegdheid wordt ontnomen te oordelen over de noodzaak zich te laten vervangen, maar ook omdat een onderzoek naar de legitimiteit ervan niet langer *a priori* maar *a posteriori* wordt ingesteld.

De *in casu* restrictieve interpretatie waarvoor is gekozen, komt uiteindelijk neer op een opgave van de soepelheid en het gemak van de in 1992 door de wetgever gewenste regeling, van de leefbaarheid van de deurwaarderskantoren, alsook van de goede rechtsbedeling. In de plaats daarvan komt dan een letterlijke, retrograde en onaangepaste toepassing van de in het geding zijnde wetsbepaling.

Daarom stelt de indiener voor artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

*
* *

(1) Doc. Sénat, n° 489-1, 1988/1989, p. 8.

(1) Stuk Senaat, nr. 489-1, 1988/1989, blz. 8.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 524 du Code judiciaire, remplacé par la loi du 6 avril 1992, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 524. — Même dans les cas où la désignation de l'huissier de justice résulte d'une décision de justice, ce dernier doit se faire remplacer par un confrère ou se faire suppléer par un huissier de justice suppléant dès l'instant où il se trouve dans l'incapacité d'exercer ses fonctions, quel qu'en soit le motif. »

21 septembre 2010.

François BELLOT.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 524 van het Gerechtelijk Wetboek, vervangen bij de wet van 6 april 1992, wordt vervangen als volgt :

« Art. 524. — Zodra de gerechtsdeurwaarder in de onmogelijkheid verkeert om zijn ambt uit te oefenen, ongeacht de reden daarvoor, moet hij zich laten vervangen door een confrater of door een plaatsvervangend gerechtsdeurwaarder, zelfs als zijn aanwijzing voortvloeit uit een rechterlijke beslissing. »

21 september 2010.